

อำนาจและบทบาทในคดีวิสามัญฆาตกรรมของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

กระบวนการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรมมีความแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจและบทบาทของพนักงานอัยการในคดีดังกล่าว เหตุที่กฎหมายไทยให้ความสำคัญกับอำนาจการตรวจสอบในคดีวิสามัญฆาตกรรมของพนักงานอัยการเป็นพิเศษ เนื่องจากว่าคดีลักษณะนี้มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาก เพราะความตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เริ่มต้นตั้งแต่การชันสูตรพลิกศพมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 150 วรรคสาม กำหนดให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไป เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ ในขั้นตอนการพิจารณาลังคดียของพนักงานอัยการนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้เป็นอำนาจของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นที่มีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องสำหรับสำนวนคดีที่กล่าวหาเจ้าพนักงานเจตนาฆ่าผู้ตายโดยอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่¹

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงอำนาจและบทบาทของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในคดีวิสามัญฆาตกรรมที่มีก่อนและหลังการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550 โดยจะพิจารณาระหว่างอำนาจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่มีกฎหมายกำหนดไว้กับบทบาทของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในทางปฏิบัติว่าได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการอำนวยความสะดวกหรือไม่มีข้อขัดข้องอย่างไร รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับอำนาจและบทบาทของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคท้าย

3.1 อำนาจและบทบาทของพนักงานสอบสวน

ในคดีวิสามัญฆาตกรรม พนักงานสอบสวนจะเข้าไปมีอำนาจและบทบาทตั้งแต่การเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพและการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม ซึ่งมีการจำแนกลำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีวิสามัญฆาตกรรมออกเป็น 4 ลำนวนคดี กล่าวคือ²

ก. ลำนวนการชันสูตรพลิกศพ

ลำนวนดังกล่าวเป็นการปฏิบัติตามมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยการชันสูตรพลิกศพต้องกระทำโดยแพทย์ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง การชันสูตรพลิกศพนั้นผลดีประการสำคัญก็คือจะทำให้ทราบเหตุแห่งการตาย คือ ตายด้วยการถูกยิง ถูกแทง ถูกรัดคอ ฯลฯ ส่วนพฤติการณ์ก่อนตาย เช่น ใครเป็นคนฆ่า การฆ่าเกิดจากการฆ่าโดยเจตนาเพราะมีสาเหตุโกรธเคืองทั่วไปหรือเกิดจากการป้องกันตัวเองของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฯลฯ นั้น การชันสูตรพลิกศพไม่อาจทราบได้โดยตรงต้องอาศัยจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนต่อไป

ข. ลำนวนการไต่สวนหาเหตุแห่งการตาย

พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลไต่สวนว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน ใครทำให้ตาย ฯลฯ โดยกระทำเปิดเผยต่อหน้าศาล ญาติผู้ตายมีสิทธิตั้งทนายความมาร่วมไต่สวนด้วย แต่การชันสูตรพลิกศพและการไต่สวนในศาลมิใช่ขั้นตอนการวินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายหรือผู้ตายเป็นฝ่ายกระทำผิดกฎหมายฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติกรตามหน้าที่ เพียงแต่จะนำไปประยกบการพิจารณาชั้นลำนวนการสอบสวนคดีที่จะกล่าวถึงต่อไปเท่านั้น

ค. ลำนวนคดีซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย

ลำนวนคดีนี้เป็นลำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนตั้งข้อหาเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นผู้ทำให้เกิดการตายว่า เจตนาฆ่าผู้อื่น โดยนำลำนวนสองลำนวนแรกมาประกอบด้วย ในทางคดีเจ้าหน้าที่รัฐจะต่อสู้ว่าผู้ตายต่อสู้ก่อน เช่น ใช้อาวุธปืนยิง เจ้าหน้าที่จึงใช้สิทธิป้องกันตัวตามมาตรา 68 แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย

² กุลพล พลวัน. การสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนในคดีวิสามัญฆาตกรรม [Online]. 2550. แหล่งที่มา : <http://www.ago.go.th>[ตุลาคม 2550]

พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนคดีนี้โดยลำพังไม่มีหน่วยงานอื่นไปร่วมสอบสวนด้วยจนกระทั่งสอบสวนเสร็จสิ้น และจากนั้นจะเสนอความเห็นว่าเป็นหน้าที่รัฐผู้นั้นใช้สิทธิป้องกันตัวโดยชอบแล้วหรือไม่ และในทางปฏิบัติส่วนใหญ่จะเสนอความเห็นว่าเป็นหน้าที่รัฐใช้สิทธิป้องกันตัวโดยชอบแล้ว ส่วนงานการสอบสวนประเภทนี้กฎหมายถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นมาตรา 143 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นที่จะมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นผู้ต้องหา ในทางปฏิบัติก็มักจะมีคำสั่งไม่ฟ้องเจ้าหน้าที่รัฐตามความเห็นของพนักงานสอบสวน เพราะพยานหลักฐานที่รวบรวมมาในสำนวนการสอบสวนเกือบทั้งหมดระบุดคคล้องกันมาตลอดว่าผู้ตายยังต่อสู้เจ้าหน้าที่ก่อน แม้จะมีการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมผลก็มักปรากฏเช่นเดิม ดังปรากฏตัวอย่างสถิติต่อไปนี้ ปี พ.ศ. 2543 สั่งไม่ฟ้อง 56 เรื่อง สั่งฟ้อง 2 เรื่อง ปี พ.ศ. 2544 (มกราคม – ตุลาคม) สั่งไม่ฟ้อง 34 เรื่อง สั่งฟ้อง 1 เรื่อง พ.ศ. 2546 สถิติคดีวิสามัญฆาตกรรม 161 เรื่อง สั่งฟ้อง 2 เรื่อง สั่งไม่ฟ้อง 140 เรื่อง สั่งคืนสำนวนให้ดำเนินการให้ถูกต้อง 19 เรื่อง พ.ศ. 2547 มีคดีทั้งสิ้น 196 เรื่อง สั่งฟ้อง 2 เรื่อง สั่งไม่ฟ้อง 157 เรื่อง และสั่งคืน 37 เรื่อง พ.ศ. 2548 มีคดีทั้งสิ้น 132 เรื่อง สั่งฟ้อง 1 เรื่อง สั่งไม่ฟ้อง 107 เรื่อง และสั่งคืน 24 เรื่อง และในปี พ.ศ. 2549 จนถึงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2549 มีคดีเข้ามา 90 เรื่อง สั่งฟ้อง 6 เรื่อง สั่งไม่ฟ้อง 44 เรื่อง สั่งคืน 10 เรื่อง และอยู่ระหว่างการพิจารณา 34 เรื่อง³

ง. จำนวนคดีที่ผู้ตายพยายามฆ่าเจ้าพนักงานและต่อสู้ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

จำนวนนี้เป็นจำนวนต่อเนื่องจากจำนวนคดีที่เจ้าพนักงานฆ่าผู้ตายโดยอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เพราะเมื่อพนักงานสอบสวนมีความเห็นว่าเป็นหน้าที่รัฐใช้สิทธิป้องกันตัวโดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากผู้ตายต่อสู้ขัดขวางโดยใช้อาวุธก่อน ผลทางกฎหมายพนักงานสอบสวนก็ต้องสอบสวนกล่าวหาว่าผู้ตายกระทำผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน ซึ่งเป็นการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายเดียวโดยตลอดเช่นกัน แต่เนื่องจากผู้ต้องหาถึงแก่ความตายแล้ว สิทธินาคดีอาญามาฟ้องจึงระงับไปตามกฎหมาย

---

³ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. ข่าวเด่นจากมติชน[Online]. 15 พฤศจิกายน 2549. แหล่งที่มา: http://www.nhrc.or.th/news.php?news_id=1660[25 กันยายน 2550]

ในหัวข้อนี้จึงจะได้กล่าวถึงอำนาจและบทบาทของพนักงานสอบสวนในการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนการสอบสวนที่เกี่ยวข้องโดยละเอียดต่อไป

3.1.1 อำนาจและบทบาทของพนักงานสอบสวนในการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ

เมื่อมีกรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยปกติเจ้าพนักงานดังกล่าวก็จะแจ้งพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ หลังจากพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งแล้วก็ต้องทำการชันสูตรพลิกศพตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 10 โดยพนักงานสอบสวนจะต้องบันทึกการรับแจ้งลงในรายงานประจำวัน แล้วรีบไปยังที่พบศพ โดยพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจในการรักษาศพ สภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพ ตลอดจนวัตถุร่องรอยอันเป็นหลักฐานแสดงถึงเหตุที่ตายนั้นให้อยู่ในสภาพเดิมทุกประการจนกว่าการชันสูตรพลิกศพจะแล้วเสร็จ ในขณะเดียวกันพนักงานสอบสวนก็จะเป็นผู้มีหน้าที่แจ้งให้พนักงานอัยการ (ผ่านศูนย์อำนวยการคดีชันสูตรพลิกศพในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2543) พนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ รวมถึงแพทย์มาเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวน นอกจากนี้ต้องแจ้งให้สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้

นอกจากนี้ พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการเก็บและรวบรวมหลักฐานจากศพที่พบ และโดยรอบบริเวณที่พบศพ ข้อมูลหลักฐานเหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุที่ตาย พฤติการณ์ที่ตายและใครคือผู้ตายได้ในระดับที่มีนัยสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาความจริงในเนื้อหาของความตายนั่นต่อไป⁴

เมื่อบุคคลต่างๆ มาอยู่ที่ที่พบศพแล้ว พนักงานสอบสวนก็จะร่วมกับแพทย์ พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองดังกล่าวทำการชันสูตรพลิกศพและร่วมกันจัดทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ ส่วนแพทย์ยังมีหน้าที่ในการจัดทำรายงานแนบท้ายบันทึกดังกล่าวด้วย และหากมีความจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตาย เจ้าพนักงานผู้ร่วมทำการชันสูตร

⁴ วินัย ดำรงค์มงคลกุล, "พนักงานอัยการกับการชันสูตรพลิกศพ," บทบัญญัติ 60,3 (สิงหาคม 2547): 101.

พลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใดหรือจะให้ส่งทั้งศพ เศษหรือบางส่วนของศพไปยังแพทย์ ซึ่งตามปกติจะมีการส่งไปยังสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือโรงพยาบาลของรัฐที่มีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิมัธยมศึกษาหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภาปฏิบัติหน้าที่อยู่ เมื่อแพทย์ดังกล่าวดังกล่าวดำเนินการเสร็จแล้วก็จะจัดทำรายงานการตรวจศพพร้อมความเห็นส่งมายังพนักงานสอบสวน

เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการทำสำนวนชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบเรื่อง แต่หากมีความจำเป็นก็สามารถขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ โดยมีระเบียบภายในกำหนดว่าในกรุงเทพมหานครต้องเสนอขอขยายระยะเวลาไปยังผู้บังคับการตำรวจนครบาลที่มีเขตอำนาจ ส่วนจังหวัดอื่นให้เสนอขอขยายระยะเวลาไปยังผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด และเมื่อพนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้วเสร็จก็จะส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไป

จากขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพดังกล่าวประกอบกับระเบียบที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่า พนักงานสอบสวนจะเป็นเจ้าพนักงานคนแรกที่เข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุและเป็นผู้ดำเนินการรักษาศพตลอดจนพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ นอกจากนี้ยังเป็นเจ้าพนักงานหลักในการดำเนินการเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะการทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ ส่วนเจ้าพนักงานอื่นนอกเหนือจากแพทย์ไม่ว่าจะเป็นพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองคงมีบทบาทในฐานะผู้ตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนเพื่อการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

สำหรับแพทย์นั้น ในทางปฏิบัตินั้นไปในด้านการหาสาเหตุการตายมากกว่าพฤติการณ์การตาย⁵ นั้นหมายความว่า การชันสูตรพลิกศพของไทยยังอยู่ในระบบของการชันสูตรโดยตำรวจ ซึ่งระบบนี้มีอยู่ในไม่กี่ประเทศในโลก⁶

⁵ วรรติ พานิชย์, "งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูงเรื่องแนวโน้มการชันสูตรพลิกศพในคดีฆาตกรรม," เสนอวิทยาลัยการยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, ตุลาคม 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

⁶ วัชรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ," คูลพาท 41, 6 (2547): 35-81.

3.1.2 อำนาจและบทบาทของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม

เมื่อศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการไต่สวนการตายแล้วและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ พนักงานอัยการก็จะส่งสำนวนคืนพนักงานสอบสวน หากพนักงานสอบสวนผู้ชั้นสูตรพลิกศพเป็นพนักงานสอบสวนคนละท้องที่กับพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนตามมาตรา 18 หรือ 19 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็จะมีการส่งสำนวนชั้นสูตรพลิกศพไปยังหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญาเพื่อดำเนินการสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องอีก 2 สำนวน คือ สำนวนคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย และสำนวนคดีที่ผู้ตายพยายามฆ่าเจ้าพนักงานและต่อสู้ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน โดยในชั้นตอนนี้จะอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนทั้งหมด ในการใช้ดุลพินิจในการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของเจ้าพนักงานที่ก่อให้เกิดการตาย โดยเฉพาะสำนวนการสอบสวนคดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตายจะเป็นสำนวนการสอบสวนหลัก และมีผลเกี่ยวเนื่องไปถึงสำนวนการสอบสวนคดีที่มีการกล่าวหาว่าผู้ตายพยายามฆ่าเจ้าพนักงานและต่อสู้ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานด้วย การรวบรวมพยานหลักฐานในสำนวนคดีวิสามัญฆาตกรรมดังกล่าวเป็นไปโดยรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรมจึงมีความสำคัญมาก เพราะการวินิจฉัยของอัยการสูงสุดว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องเจ้าพนักงานผู้ก่อให้เกิดความตายก็วินิจฉัยจากพยานหลักฐานต่างๆ ในสำนวนการสอบสวนนั่นเอง⁷ และการสั่งคดีของอัยการสูงสุดดังกล่าวก็จะเชื่อมโยงไปสู่การสั่งคดีของพนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่มีอำนาจสั่งคดี ในส่วนสำนวนการสอบสวนคดีที่มีการกล่าวหาว่าผู้ตายพยายามฆ่าเจ้าพนักงานและต่อสู้ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เพื่อให้ผลของคดีทั้งสองสำนวนดังกล่าวมีแนวทางเดียวกัน

⁷ กุลพล พลวัน, "การชั้นสูตรพลิกศพในคดีวิสามัญฆาตกรรม," วารสารอัยการ 3,33 (กันยายน 2523): 28.

3.2 อำนาจและบทบาทของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรม

ในกระบวนการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรมแต่ละสำนวนพนักงานอัยการก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความสำคัญที่เป็นหัวใจในการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรม ในทางปฏิบัตินั้น สำนวนคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย และสำนวนคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จะเรียกว่า สำนวนประธาน สำนวนการชันสูตรพลิกศพ และสำนวนการไต่สวนหาเหตุแห่งการตายจะเรียกว่า สำนวนประกอบ⁸

3.2.1 อำนาจและบทบาทของพนักงานอัยการในการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพเป็นมาตรการทางกฎหมายอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิในชีวิตของบุคคล⁹ ดังนี้ สำนักงานอัยการสูงสุดจึงวางระเบียบกำหนดเป็นหลักการว่า การชันสูตรพลิกศพเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษเพื่อคุ้มครองสิทธิของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นญาติของผู้ตายหรือเจ้าพนักงาน รวมทั้งการดูแลสิทธิของบุคคลดังกล่าวในการไต่สวนการตาย ชักถามพยานและการนำสืบพยาน ไม่ว่าจะโดยตนเองหรือโดยทนายความของบุคคลนั้นและต้องปฏิบัติตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ อย่างเคร่งครัด¹⁰ โดยเหตุที่การชันสูตรพลิกศพ ณ ที่ที่พบศพเป็นวิธีการหนึ่งในกระบวนการชันสูตรพลิกศพที่มีความสำคัญและจำเป็นทั้งในแง่พยานหลักฐานและกระบวนการพิจารณาคดี กล่าวคือ ในแง่พยานหลักฐานก็เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ตายได้ถึงแก่ความตายหรือไม่ และความตายนั้นได้เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำผิดอาญาหรือไม่ ส่วนในแง่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาก็เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้การชันสูตรพลิกศพเป็นเงื่อนไขอย่างหนึ่งในการฟ้องคดี โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 129 ได้บัญญัติว่า "ถ้าการชันสูตร

⁸ สำนักงานอัยการสูงสุด, "รายงานการสัมมนาเพื่อติดตามความคืบหน้าในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ," สัมมนา ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค กรุงเทพมหานคร, 12 กันยายน 2548. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

⁹ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อบทที่ 6 บัญญัติว่า "มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย บุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ"

¹⁰ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2543 ข้อ 9

พลิกศพลไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล" ดังนั้น ในการเข้าร่วมทำการชั้นสูตรพลิกศพล ณ ที่ที่ศพออยู่ พนักงานอัยการจึงให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามเงื่อนไขและเงื่อนไขเวลาตลอดจน หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดเป็นมาตรฐานไว้อย่างเคร่งครัดเป็นกรณีพิเศษโดยคำนึงถึง ข้อบังคับและระเบียบของส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนประกอบ ทั้งนี้ เพื่อให้การชั้นสูตร พลิกศพลสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่กฎหมายต้องการในท้ายที่สุด¹¹

สำหรับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการเข้าร่วมชั้นสูตร พลิกศพล ณ ที่ที่พบศพ แยกบทบาทตามกฎหมายและระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการ ชั้นสูตรพลิกศพล พ.ศ. 2543 ได้ดังต่อไปนี้¹²

(1) เมื่อศูนย์อำนวยการคดีชั้นสูตรพลิกศพลกรุงเทพมหานครหรือศูนย์อำนวยการ คดีชั้นสูตรพลิกศพลในต่างจังหวัด สำนักงานอัยการสูงสุด ได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวนเพื่อ ขอให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการชั้นสูตรพลิกศพลแล้ว เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์จะบันทึกการแจ้ง ไว้ในแบบรับแจ้งการชั้นสูตรพลิกศพล และแจ้งให้พนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่ศพนี้อยู่ตามรายชื่อ ผู้เป็นเวรไปร่วมชั้นสูตรพลิกศพลทันที จากนั้นพนักงานอัยการผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจะเดินทางไป เข้าร่วมทำการชั้นสูตรพลิกศพล ณ สถานที่ และวันเวลา ตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวน ต่อไป¹³ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์จะจัดการให้พนักงานสอบสวนผู้แจ้งลงลายมือชื่อในแบบ รับแจ้งการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพลไว้เป็นหลักฐาน¹⁴ ส่วนการลงลายมือชื่อนั้นจะลงลายมือชื่อ เมื่อใดให้เป็นไปตามการประสานงานที่จะได้ตกลงกัน

(2) ก่อนดำเนินการชั้นสูตรพลิกศพล พนักงานอัยการจะตรวจสอบในเบื้องต้นว่า พนักงานสอบสวนได้แจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนเท่าที่จะทำได้หรือไม่ ถ้าพนักงานสอบสวนยังมิได้ปฏิบัติ ตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานอัยการก็จะแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้องตามที่

¹¹ สำนักวิชาการศาลยุติธรรม, คู่มือการชั้นสูตรพลิกศพลตามพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542

(กรุงเทพมหานคร: บริษัท เกนโกรว จำกัด, 2544), หน้า 32.

¹² เรื่องเดียวกัน.

¹³ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพล พ.ศ. 2543 ข้อ 11
วรรคแรก

¹⁴ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพล พ.ศ. 2543 ข้อ 7

กฎหมายกำหนดไว้เท่าที่จะทำได้ แต่ถ้ามีความจำเป็นและมีเหตุอันสมควรที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถปฏิบัติได้ก็จะแจ้งให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้เป็นหลักฐาน¹⁵

(3) ก่อนลงมือทำการชันสูตรพลิกศพ พนักงานอัยการจะตรวจสอบว่าการชันสูตรพลิกศพได้กระทำโดยพนักงานสอบสวนและพนักงานฝ่ายปกครองร่วมกับแพทย์ที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ตามลำดับ

(ก) แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ ซึ่งได้รับวุฒิปับตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภา

(ข) แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ ถ้าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

(ค) แพทย์ประจำสาธารณสุขจังหวัด ถ้าแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

(ง) แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข ถ้าแพทย์ประจำสาธารณสุขจังหวัดไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

ในกรณีที่แพทย์ตามที่ระบุไว้ไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในรายงานการชันสูตรพลิกศพ¹⁶

(4) ในการชันสูตรพลิกศพ พนักงานอัยการและผู้มีหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพ จำต้องตรวจสภาพศพและสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพ รวมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นอย่างอื่นเท่าที่จะทำได้ โดยทำความเห็นเป็นหนังสือให้ได้ความว่าผู้ตายนั้นคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ในความตายเป็นอย่างไร ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่ามีใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้¹⁷

(5) ภายหลังการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ พนักงานอัยการผู้ชันสูตรพลิกศพ จะต้องบันทึกรายละเอียดผลการชันสูตรพลิกศพในแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพของสำนักงานอัยการสูงสุดเสนอผู้อำนวยการศูนย์เพื่อทราบอีกต่างหาก โดยเฉพาะหากเป็นคดีสำคัญตามนัย

¹⁵ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2543 ข้อ 11
วรรคสองและวรรคสาม

¹⁶ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2543 ข้อ 12

¹⁷ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2543 ข้อ 13

แห่งระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2547 ศูนย์อำนวยการยังจะต้องรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงอัยการสูงสุดเพื่อทราบอีกด้วย นอกจากนี้ ศูนย์อำนวยการยังมีหน้าที่เก็บรักษาแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพไว้ เพื่อส่งไปรวมเข้าไว้ในสำนวนการไต่สวนชันสูตรพลิกศพหรือสำนวนคดีอาญาที่พนักงานสอบสวนจะส่งให้กับพนักงานอัยการในโอกาสต่อไปด้วย¹⁸

เมื่อพนักงานอัยการท้องที่รับสำนวนการชันสูตรพลิกศพมาจากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการจะมีบทบาทในการตรวจสอบสำนวนชันสูตรพลิกศพที่พนักงานดำเนินการจัดทำมา ซึ่งในขั้นตอนนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการตรวจสอบข้อมูลหลักฐานจากการรวบรวมของพนักงานสอบสวน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือดำเนินการใน 2 กระบวนการสำคัญได้แก่ ประการแรกพิจารณาว่าข้อมูลหลักฐานตรงตามที่ได้ร่วมชันสูตรพลิกศพไว้หรือไม่ และครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ หากไม่ตรงพนักงานอัยการก็ยังมีข้อมูลหลักฐานที่จัดทำไว้ต่างหากดังกล่าว นอกจากนี้ กรณีที่พนักงานสอบสวนยังรวบรวมข้อมูลหลักฐานไม่ครบถ้วน เช่น ยังมีได้สอบสวนพยานบุคคล หรือมิได้ตรวจพิสูจน์วัตถุพยานบางส่วนที่สำคัญที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการชันสูตรพลิกศพได้ไม่ว่าโดยจงใจหรือเพราะเหตุใดๆ พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้ดำเนินการได้ จึงเป็นการถ่วงดุลพนักงานสอบสวนในการรวบรวมข้อมูลหลักฐานมิให้เป็นผู้ดำเนินการเบ็ดเสร็จแต่เพียงผู้เดียว ประการที่สอง ใช้เป็นฐานข้อมูลในการทำคำร้องเพื่อยื่นต่อศาลให้ทำการไต่สวน และเสนอเข้าสู่กระบวนการพิจารณาไต่สวนของศาลในฐานะ "พยานหลักฐาน" ประกอบการไต่สวนคำร้องต่อไป¹⁹

แต่เดิมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 มิได้กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งการให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดไว้โดยชัดเจน พนักงานสอบสวนจึงมีบทบาทเต็มที่ทำนองเดียวกับการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป ดังนั้นพนักงานอัยการจึงมีบทบาทเพียงตรวจพิจารณาสำนวนชันสูตรพลิกศพและทำคำร้องต่อศาลให้ไต่สวนการตาย กับนำพยานหลักฐานที่แสดงถึงการตายเข้าสืบในศาลเท่านั้น ในขั้นพิจารณาตรวจสอบสำนวนชันสูตรพลิกศพคดีเรื่องที่เป็นตัวอย่างของคดีวิสามัญฆาตกรรมที่กล่าวถึงในบทก่อน พนักงานอัยการได้เคยสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม แต่พนักงานสอบสวนปฏิเสธว่า

¹⁸ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2543 ข้อ 14

¹⁹ วินัย ดำรงค์มงคลกุล, "พนักงานอัยการกับการชันสูตรพลิกศพ," บทบัญญัติ 60,3 (สิงหาคม 2547): 102.

พนักงานอัยการไม่มีอำนาจ กรมตำรวจได้หรือไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้เห็นใน ปัญหาทางกฎหมายดังกล่าว

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 9) ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า หากพิจารณาเฉพาะตัวอักษรของมาตรา 150 วรรคสาม ประกอบกับมาตรา 155 แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว เห็นว่าตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ระบบการไต่ สอนการตายโดยศาลตามมาตรา 150 มิได้ลบลบาทและภาระหน้าที่ของพนักงานอัยการในการ ตรวจสอบการดำเนินการของพนักงานสอบสวนและในการค้นหาความจริง แต่เป็นการเพิ่ม หลักประกันอีกชั้นหนึ่ง โดยนำเอาระบบถ่วงดุลและตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน สอบสวนและพนักงานอัยการโดยศาลมาใช้ ประกอบกับตามมาตรา 150 วรรคสี่และห้า พนักงาน อัยการยังคงมีหน้าที่นำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายเข้าสืบและค้นหาความจริงในชั้น ไต่สวนของศาลด้วย ดังนั้น หากพนักงานอัยการเห็นว่าสำนวนชั้นสูตรพลิกศพที่พนักงาน สอบสวนส่งมาให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายยังขาดตกบกพร่อง หรือไม่สมบูรณ์พอที่จะส่งไปให้ศาลชั้นต้นทำการไต่สวน พนักงานอัยการย่อมมีอำนาจสั่งให้ พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา 155 ประกอบกับมาตรา 143 (ก) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ดังนั้น ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 โดยกำหนดว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 150 วรรคหนึ่ง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงาน อัยการ ซึ่งเป็นการบัญญัติรับรองอำนาจของพนักงานอัยการดังกล่าวมาแล้ว

ด้วยเหตุนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในขั้นตอนการเข้าร่วมชั้นสูตร พลิกศพ การทำสำนวนชั้นสูตร พลิกศพ และการตรวจพิจารณาสำนวนชั้นสูตรพลิกศพและ ทำคำร้องต่อศาลให้ไต่สวนการตาย พนักงานอัยการจะมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวน ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีอำนาจสั่งการให้พนักงาน สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดเท่าที่สามารถจะทำได้ ทั้งนี้ เพื่อทำให้ทราบ ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการตาย เหตุที่มีการกำหนดดังกล่าว เนื่องจาก พนักงานอัยการเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการวินิจฉัยพยานหลักฐาน และนำเสนอพยานหลักฐาน

ต่อศาล จึงมีทักษะและรู้ว่าข้อมูลและหลักฐานใด ที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องเก็บรวบรวมไว้ในสำนวน²⁰

ภายหลังเมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าสำนวนชั้นสูตรพลิกศพมีความถูกต้องและสมบูรณ์แล้วมีหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เพื่อให้ศาลไต่สวนและทำคำสั่งโดยมาตรา 150 วรรคห้า ได้กำหนดกรอบระยะเวลาของการสั่งคดีว่า เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนชั้นสูตรพลิกศพแล้ว พนักงานอัยการจะมีระยะเวลาพิจารณาถึงความสมบูรณ์ต่างๆ ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับสำนวนในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ฯลฯ หากมีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวน เมื่อศาลไต่สวนเสร็จแล้วก็จะส่งสำนวนมาให้พนักงานอัยการแล้วพนักงานอัยการก็จะส่งมาให้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่ความผิดเกิดทำการสอบสวนต่อไป

3.2.2 อำนาจและบทบาทของพนักงานอัยการในคดีวิสามัญฆาตกรรม

ในส่วนของการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกับการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป โดยพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินกระบวนการสอบสวนทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน การสอบปากคำบุคคลไว้เป็นพยาน และการส่งพยานวัตถุไปทำการตรวจพิสูจน์ และเมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้วก็จะสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการต่อไป ซึ่งพนักงานอัยการจะพิจารณาเงื่อนไขในการดำเนินคดี เช่น อำนาจฟ้องอายุความ รวมถึงพิจารณาเนื้อหาของคดีว่าผู้ต้องหากระทำผิดกฎหมายหรือไม่ รวมทั้งพยานหลักฐานในสำนวนมีน้ำหนักเพียงพอในการสั่งฟ้องศาลหรือไม่ ในกรณีนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคสอง (ก) ให้อำนาจพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป เพื่อให้สำนวนการสอบสวนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในสายตาของผู้ที่มีหน้าที่จะต้องเสนอพยานหลักฐานต่อศาล โดยหากมีการสอบสวนเพิ่มเติมแล้ว พยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนยังไม่เพียงพอที่จะฟังว่าผู้ต้องหากระทำความผิดหรือไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในศาล

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 101.

พนักงานอัยการก็จะออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าเห็นว่าผู้ต้องหากระทำความผิดและพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในศาลก็จะออกคำสั่งฟ้องและยื่นฟ้องคดีต่อศาลต่อไป ซึ่งเป็นการกั้นกรงพยานหลักฐานเสียชั้นหนึ่งก่อนที่จะส่งฟ้องศาลเพื่อลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลได้ในระดับหนึ่ง

มีข้อสังเกตว่าในขั้นตอนการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมหรือคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย และคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตตาหวนเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่นั้น จะอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนอย่างเต็มที่ โดยที่พนักงานอัยการจะไม่มีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการสอบสวนเลย พนักงานอัยการจะสามารถตรวจสอบสำนวนการสอบสวนคดีดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งสำนวนการสอบสวนมา นอกจากนี้ แม้พนักงานอัยการจะเห็นควรสั่งสอบสวนเพิ่มเติมก็ต้องดำเนินการผ่านพนักงานสอบสวนด้วย ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนปกติหรือในชั้นสอบสวนเพิ่มเติมที่พนักงานอัยการสั่งให้ดำเนินการก็จะอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะใช้ดุลพินิจเลือกรวบรวมข้อเท็จจริงให้รูปคดีเป็นไปในทางใดและจะขวนขวายหาข้อเท็จจริงที่พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ หรือไม่ ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่ารูปคดีต่างๆ จึงถูกกำหนดได้โดยพนักงานสอบสวน

สำหรับอำนาจในการสั่งคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่นั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคท้าย กำหนดให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นที่มีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ทั้งนี้ เพราะกรณีเป็นคดีที่เจ้าพนักงานฆ่าราษฎรตายโดยเจตนา โดยอ้างว่าใช้อำนาจรัฐปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยให้ส่วนรวม ดังนั้น จึงต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมในการใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสังคม ซึ่งทั้งกรณีเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่และราษฎรผู้ถูกฆ่าตายโดยเจตนาจะต้องได้รับความคุ้มครองโดยเสมอภาคกัน จึงมีกระบวนการตรวจสอบโดยเจ้าพนักงานที่มีฐานะพิเศษที่มีประสิทธิภาพและความรอบคอบอย่างยิ่ง²¹

ส่วนสำนวนคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตตาหวนเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ พนักงานอัยการที่มีอำนาจพิจารณาสำนวนการสอบสวนสำนวนนี้ คือ

²¹ เรวดี จำเจลิม, คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2, (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2546), หน้า 148 - 149.

พนักงานอัยการแห่งท้องที่นั้นตามปกติ แต่อย่างไรก็ดีมีระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุด กำหนดไว้ว่าให้พนักงานอัยการที่ได้รับสำนวนคดีดังกล่าวรอการพิจารณาเพื่อรอผลการสั่งคดี สำนวนหลักของอัยการสูงสุดก่อน จึงจะทำการสั่งคดีได้²² ทั้งนี้ เพื่อให้ผลของสำนวนทั้งสองมีความสัมพันธ์กันและมีเอกภาพในการดำเนินคดี หากพนักงานอัยการเห็นว่าผู้ตายกระทำความผิดจริงก็จะออกคำสั่งให้ยุติการดำเนินคดี เนื่องจากผู้ตายถึงแก่ความตายไปแล้ว โทษเป็นอันระงับและสิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปด้วย แต่หากเห็นว่าผู้ตายมิได้กระทำความผิดก็จะออกคำสั่งไม่ฟ้อง

3.3 ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจและบทบาทของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการชั้นสูตรพลิกศพและการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม

การจำแนกรายละเอียดสำนวนที่เกี่ยวข้องกับคดีวิสามัญฆาตกรรมออกเป็น 4 สำนวนที่กล่าวมาแล้ว จะพบประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวนตลอดถึงการมีส่วนร่วมของพนักงานอัยการในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่แรกเริ่มคดีโดยการชั้นสูตรพลิกศพไปจนถึงการสอบสวนคดีคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อันตรายแก่เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยจะแยกพิจารณา ดังนี้

3.3.1 ปัญหาในกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพและการทำสำนวนการชั้นสูตรพลิกศพ

การศึกษากระบวนการชั้นสูตรพลิกศพ การทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพและการไต่สวนการตายในศาล สามารถประมวลประเด็นปัญหาเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและแพทย์ ที่เกิดขึ้นในขั้นตอนดังกล่าวได้ดังนี้

ก. การชั้นสูตรพลิกศพในประเทศไทยกำหนดให้พนักงานสอบสวนทำหน้าที่เป็นหลักในการชั้นสูตรพลิกศพโดยมิได้มีการตรวจสอบถ่วงดุลอย่างเหมาะสม แม้กฎหมายกำหนดว่าให้ร่วมดำเนินการกับแพทย์ซึ่งอาจจะเป็นสาธารณสุขจังหวัด หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลหรือหากไม่สามารถหาแพทย์ได้ให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบลดำเนินการแทน ในทางปฏิบัติหากเป็นในเขตกรุงเทพมหานครแพทย์ผู้ร่วมทำการชั้นสูตรจะเป็น

²² ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2547 ข้อ 90

แพทย์จากโรงพยาบาลตำรวจ หากในต่างจังหวัดผู้ที่ไปทำการชันสูตรมักจะไม่ใช่แพทย์หรือแม้จะเป็นแพทย์ก็อาจไม่มีความรู้ด้านชันสูตรพลิกศพโดยตรง ทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางและขาดกลไกที่จะมาตรวจสอบการใช้ดุลพินิจอย่างเหมาะสม

ข. เมื่อมีความตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ พนักงานอัยการจะเริ่มต้นเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพเมื่อได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวน²³ หากพนักงานสอบสวนแจ้งล่าช้าโดยปล่อยเวลาให้มีการตกแต่งพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำอาวุธปืนไปวางไว้ใกล้ตัวผู้ตายแล้ว การกำหนดให้พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครองเข้ามาตรวจสอบ ตรวจสอบ การชันสูตรพลิกศพย่อมไม่มีความหมายแต่อย่างใด

ค. แม้ว่าพนักงานอัยการจะมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกระบวนการชันสูตรพลิกศพให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 แต่เมื่อพิจารณาในทางปฏิบัติที่จะมีการกำหนดให้พนักงานอัยการผลัดเปลี่ยนกันมาเป็นเวรในการชันสูตรพลิกศพแล้ว พบว่าพนักงานอัยการที่มาชันสูตรพลิกศพส่วนใหญ่จะไม่มี ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานด้านนิติเวช เนื่องจากพนักงานอัยการดังกล่าวส่วนใหญ่ก็มิได้มีหน้าที่ประจำในการดำเนินคดีฆาตกรรม ด้วยเหตุนี้การควบคุมกระบวนการชันสูตรพลิกศพโดยพนักงานอัยการจึงเป็นเพียงการควบคุมเฉพาะกระบวนการให้ถูกต้องสอดคล้องกับบทบัญญัติกฎหมายเท่านั้น

ง. ระยะเวลาในการทำสำนวนชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน ที่กฎหมายให้เวลาไว้ถึงสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบเรื่อง²⁴ ถือเป็นระยะเวลาที่นานเพียงพอหากจะมีการปรุงแต่งพยานหลักฐานเพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงาน

จ. แม้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมในสำนวนชันสูตรพลิกศพได้ แต่ผู้ที่รับไปปฏิบัติคือพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี ซึ่งการสอบสวนเพิ่มเติมมักจะอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมมาแล้วเท่านั้น ด้วยสาเหตุที่พนักงานอัยการไม่มีอำนาจอย่างพนักงานสอบสวนอย่างที่ควรจะเป็นเพื่อให้มีการทบทวนข้อเท็จจริงตลอดจนพยานหลักฐานโดยการใช้ความรู้ความสามารถของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางกฎหมาย

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสองและวรรคสาม

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสี่

ดังนั้นจึงเป็นการยากหากพนักงานอัยการจะมองข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นต่างจากพนักงานสอบสวน

จ. พยานหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานอัยการนำมาใช้ไต่สวนในศาลนั้นเป็นการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนซึ่งปกติเป็นเจ้าของหน้าที่ในสังกัดหน่วยงานเดียวกับเจ้าหน้าที่ผู้ก่อให้เกิดการตายนั่นเอง แม้ว่าจะมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 145/2500 ลงวันที่ 24 มีนาคม 2500 เรื่อง ระเบียบวิธีการชันสูตรพลิกศพ ข้อ 10 ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้ทำให้ตายหรือผู้ควบคุมทำหน้าที่พนักงานสอบสวน ผู้ชันสูตรพลิกศพ และห้ามมิให้บันทึกคำพยานหลักฐานด้วยตนเองก็ตาม แต่ก็มิได้ให้หลักประกันความมั่นใจแก่สาธารณชนว่าการสอบสวนดังกล่าวจะเป็นไปโดยถูกต้องและยุติธรรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ในคดีวิสามัญฆาตกรรม พยานบุคคลในสำนวนการสอบสวนที่อ้างว่ารู้เห็นเหตุการณ์ก็มักจะเป็นบุคคลในคณะเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำให้เกิดการตาย หรือทำหน้าที่ควบคุมผู้ตายนั่นเอง ดังนั้น เป็นเรื่องยากที่ญาติผู้ตายจะซักถามหรือหาพยานหลักฐานมาสืบหากล้าทำลายน้ำหนักรายการ²⁵

นอกจากนี้ มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าบทบาทของพนักงานอัยการตามบทบัญญัติมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่แก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 ดูเหมือนจะมีอำนาจมากขึ้น แต่ยังคงมีปัญหบางประการ คือ²⁶

ก. พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการในการชันสูตรพลิกศพทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นกรณีชันสูตรพลิกศพโดยไม่ต้องมีการไต่สวนในศาล หรือมีการไต่สวนก็ตาม ปัญหาที่ว่ากรณีที่พนักงานอัยการไม่ตั้งมาร่วมชันสูตรพลิกศพด้วย พนักงานสอบสวนจะทำตามคำสั่งพนักงานอัยการได้อย่างไร หรือหากพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติอย่างไร ถ้าพนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตาม ก็ไม่มีบทบังคับในส่วนนี้ ดังนั้นพนักงานสอบสวนยังมีบทบาทสำคัญในการชันสูตรพลิกศพ เพราะมีอำนาจสืบสวนสอบสวนด้วยในขณะที่ผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพอื่นๆ ไม่มีอำนาจดังกล่าว

²⁵ กุลพล พลวัน, "การชันสูตรพลิกศพในคดีวิสามัญฆาตกรรม," วารสารอัยการ 3,33 (กันยายน 2523): 27-28.

²⁶ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การปฏิรูประบบชันสูตรพลิกศพแนวคิดเชิงระบบ," รพีสาร (กรกฎาคม-ตุลาคม 2546): 38.

ข. พนักงานอัยการต้องออกไปร่วมชั้นสูตรพลิกศพด้วยกรณีการตายในระหว่างควบคุมของเจ้าพนักงาน และกรณีที่เกิดการตายจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ แต่กลับไม่มีอำนาจสอบสวนแต่อย่างใด

ค. พนักงานอัยการต้องรับสำนวนการชันสูตรพลิกศพจากพนักงานสอบสวนเพื่อส่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกรณีการตายที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำความผิดอาญาของผู้ใดและกรณีการตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน หรือเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่เพื่อยื่นคำร้องให้ศาลทำการไต่สวน อำนาจของพนักงานอัยการใน 3 กรณีข้างต้น คล้ายจะทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจควบคุมการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน แต่เมื่อกฎหมายมิได้มีบทบังคับไว้ พนักงานอัยการดูเหมือนจะไม่มีอำนาจที่แท้จริง

ง. ปัญหาทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ในระบบชันสูตรพลิกศพของไทย ก่อให้เกิดข้อโต้แย้งเสมอระหว่างพนักงานสอบสวนกับแพทย์บางท่าน เพราะทางพนักงานสอบสวนถือว่าการชันสูตรพลิกศพเป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน แพทย์เป็นเพียงผู้ที่จะช่วยให้ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุการตายเท่านั้นเมื่อระบบเป็นเช่นนี้พยานหลักฐานในที่พบศพหรือพยานหลักฐานอันเกี่ยวกับสภาพศพ จึงอยู่ที่พนักงานสอบสวน การจะมอบให้แพทย์หรือไม่จึงกลายเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ด้วยเหตุนี้เราจึงพบว่าการให้ความเห็นของแพทย์ในพฤติการณ์ที่ตายไม่สามารถกระทำเพิ่มเติมที่ หรือไม่อาจกระทำได้เลย

นอกจากนี้ ในกรณีของศพที่ตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงาน กฎหมายควรกำหนดให้แพทย์ต้องรายงานให้พนักงานอัยการในท้องที่อยู่ในเขตอำนาจทราบก่อนทำการชันสูตรพลิกศพและให้อยู่ในดุลพินิจของพนักงานอัยการที่จะออกไปร่วมชั้นสูตรพลิกศพหรือไม่ก็ได้ และให้ผู้ชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสอบสวนพยานผู้รู้เห็นส่งรายงานและสำนวนการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการผู้รับแจ้งภายใน 7 วัน และให้พนักงานอัยการผู้นั้นพิจารณาสำนวนการชันสูตรพลิกศพนั้น รวมทั้งให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด และถ้าเห็นว่าผู้ควบคุมผู้ตายหรือเจ้าพนักงานผู้ทำให้ผู้ถูกควบคุมตายหรือบุคคลอื่นใดต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย พนักงานอัยการสามารถแจ้งข้อหาแก่ผู้นั้นพร้อมทั้งสามารถสืบสวนสอบสวนประกอบสำนวนในการพิจารณาฟ้องคดีแก่ผู้นั้นได้ การฟ้องคดีในกรณีเช่นนี้อาจกำหนดให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการอีกคนหนึ่ง

เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาได้เพื่อเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนอีกทีหนึ่ง²⁷

อย่างไรก็ดี เกี่ยวกับระบบการชันสูตรพลิกศพของไทยดังกล่าว สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ได้เคยจัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการชันสูตรพลิกศพ โดยจัดขึ้นในกรุงเทพมหานครจำนวน 3 ครั้ง จากกลุ่มแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ 1 ครั้ง กลุ่มเจ้าพนักงานตำรวจ 1 ครั้ง และกลุ่มอัยการ ผู้พิพากษา และทนายความ 1 ครั้ง และมีการจัดการประชุมในระดับภูมิภาค จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกันระหว่างแพทย์และเจ้าพนักงานตำรวจ ข้อมูลที่ได้รับจากการประชุมสัมมนา ทั้ง 6 ครั้งดังกล่าว สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงระบบการชันสูตรพลิกศพในเชิงระบบได้ดังต่อไปนี้²⁸

ก. ความเห็นส่วนใหญ่ของผู้เข้าร่วมสัมมนาเห็นว่าควรจัดวางระบบให้การทำงานของพนักงานสอบสวนและแพทย์แยกออกจากกันอย่างชัดเจน แพทย์ควรทำหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวนควรทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับคดีทั่วไป คล้ายกับระบบแพทย์สอบสวน (medical examiner) โดยอาจนำระบบนี้มาใช้กับจังหวัดใหญ่ๆ ซึ่งแพทย์หรือองค์กรอื่นที่จะใช้อำนาจสอบสวน (เฉพาะการตาย) นั้นควรมีอำนาจและความรับผิดชอบในการทำรายงานหรือสำนวนชันสูตรพลิกศพ และเมื่อต้องมีความรับผิดชอบในการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพแล้ว แพทย์ (หรือองค์กรอื่นที่รับผิดชอบ) ต้องมีอำนาจหาข้อมูลเพิ่มเติม กล่าวคือ ต้องมีอำนาจในการเข้าถึงพยานหลักฐานในส่วนที่จะทำให้การชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์ได้ ด้วย ซึ่งปัจจุบันที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ชันสูตรพลิกศพเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายนั้น หากจะปรับปรุงกฎหมายให้ชัดเจนขึ้นเพื่อให้แพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและมีอำนาจเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตายโดยผิดธรรมชาติที่ตนชันสูตรพลิกศพ

²⁷ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การปฏิรูประบบชันสูตรพลิกศพ แนวคิดเชิงระบบ," ใน วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติยาและกฎหมายชันสูตรพลิกศพ, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2546), หน้า 89-90.

²⁸ แสงว บัญเฉลิมวิภาส และคณะ. รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย[Online]. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, กรกฎาคม 2547. แหล่งที่มา <http://www.oja.go.th/data/document/law/AA3.pdf> [25 กันยายน 2550]

มาให้ถ้อยคำเป็นพยานบุคคลประกอบการวินิจฉัยเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ก็จะทำให้ไม่มีปัญหาทางปฏิบัติ

ข. นอกจากนั้นยังเห็นว่า แม้จะแยกชั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ (อาจกล่าวได้ว่าเป็นการแยกองค์กรที่ใช้อำนาจสอบสวนเกี่ยวกับการตาย) ออกจากอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวน แล้วองค์กรที่เข้ามารับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพควรต้องมีความรู้ความชำนาญทางด้านการชันสูตรพลิกศพด้วย เนื่องจากปัจจุบันทั้งพนักงานสอบสวนและแพทย์ต่างก็มีข้อจำกัดในด้านความรู้และความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

ค. เมื่อมีการแยกองค์กรที่ใช้อำนาจการสอบสวนออกเป็น 2 องค์กรแล้ว กล่าวคือการสอบสวนทั่วไป คือ พนักงานสอบสวน และกรณีการสอบสวนการตาย คือ แพทย์ (หรือองค์กรอื่นที่จัดตั้งขึ้น) และรับผิดชอบจัดทำสำนวน 2 สำนวนแยกต่างหากจากกัน คือ สำนวนการสอบสวนทั่วไป และสำนวนสอบสวนการตายแล้ว ทั้ง 2 สำนวนย่อมต้องโยงเข้าสู่ความรับผิดชอบขององค์กรอื่นในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อบทบาทในการตรวจสอบดุลและคานอำนาจกัน โดยองค์กรที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรมีบทบาทหน้าที่ในการดังกล่าว คือ พนักงานอัยการ

3.3.2 ปัญหาในกระบวนการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมและการทำสำนวน

คดีวิสามัญฆาตกรรมจะเริ่มต้นด้วยการร่วมกันชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง และแพทย์ร่วมกัน โดยแพทย์มีหน้าที่ต้องทำรายงานถึงสภาพของศพ หรือส่วนของศพตามที่พบเห็นหรือตามที่ปรากฏจากการตรวจพร้อมทั้งความเห็นในเรื่องนั้นและแสดงเหตุที่ตายเท่าที่ทำได้ นอกจากนี้ ผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพจะทำความเห็นเป็นหนังสือแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวหาว่าใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำผิดเท่าที่จะทราบได้²⁹ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วในรายงานความเห็นของแพทย์ก็ดีหรือของผู้ชันสูตรพลิกศพก็ดี เพียงแต่ต้องการทราบถึงรายละเอียดแห่งการตายเท่านั้น แต่พฤติการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นไม่มีใครทราบ หรือรู้เห็นนอกจากเจ้าพนักงานผู้ทำให้เกิดการตาย ซึ่งขอบเขตของรายงานของแพทย์หรือของผู้ชันสูตรพลิกศพจะไม่ครอบคลุมไปถึง ดังนั้น การชันสูตรพลิกศพจึงไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของผู้ตายได้ โดยเฉพาะในการทำสำนวนคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตายจะไม่สัมฤทธิ์ผลได้เพราะเท่ากับพนักงานสอบสวนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานที่

²⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 154

เอื้อประโยชน์ต่อเจ้าพนักงาน ตัวอย่างเช่น หากศพผู้ตายถูกกระสุนเข้าที่ท้ายทอยด้านหลัง ซึ่งเป็นไปได้ว่าผู้ตายกำลังหันหลัง พฤติการณ์เช่นนี้เท่ากับภัยอันตรายที่เกิดจากการประทุษร้ายอัน ละเมิดต่อกฎหมายย่อมหมดไปแล้ว ไม่สามารถกระทำการป้องกันได้อีกต่อไป ถ้าเจ้าพนักงานฆ่า ผู้ตายก็ไม่สามารถอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ได้อีก แต่พนักงานสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐานว่าผู้ตายวิ่งหนีพลาง หันหลังมายิงพลาง เจ้าพนักงานจำเป็นต้องยิงตอบโต้กระสุน โดนผู้ตายถึงแก่ความตาย เช่นนี้จะพบว่าการทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ หรือกระทั่งสำนวน ได้ส่วนของศาลเพื่อทำคำสั่งตามมาตรา 150 วรรคห้า แทบจะไม่สามารถค้นหาข้อเท็จจริงที่ เกิดขึ้นได้เลย และพนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจเข้าร่วมการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนเพื่อ ควบคุม ถ่วงดุล ตรวจสอบ แม้จะมีอำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมได้³⁰ แต่ก็เป็นการทำไปที่ต้องเป็น หน้าที่ของพนักงานสอบสวนเช่นเดิมซึ่งพนักงานอัยการไม่มีอำนาจที่จะทำการสอบสวนด้วยตนเอง แต่อย่างใด กล่าวคือ พนักงานอัยการไม่มีอำนาจหน้าที่อย่างพนักงานสอบสวนทำให้การสั่ง สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการแทบจะไม่มี ความหมายต่อสำนวนคดีนี้เลย

กรณีที่ปรากฏหลักฐานจากการได้สวนการตายว่า ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่า ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือถูกทำให้ตายโดยเจตนาในระหว่างอยู่ในความควบคุมของ เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เจ้าพนักงานดังกล่าวจะตกเป็นผู้ต้องหาในข้อหา ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ต้องมีการสอบสวนเป็นสำนวนต่างหากที่เรียกกันทั่วไปว่าสำนวนคดีวิสามัญ ฆาตกรรม ซึ่งอาจมีพยานหลักฐานอย่างอื่นมากกว่าที่รวบรวมไว้ในสำนวนการชันสูตรพลิกศพ แต่ผู้ที่มีหน้าที่สอบสวนกรณีดังกล่าวคือ พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจแห่งท้องที่ที่ ความผิดเกิด อ้าง หรือเชื่อว่าเกิดแต่เพียงฝ่ายเดียว มิได้มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น เช่น พนักงานอัยการ แพทย์ หรือพนักงานอื่นใดร่วมสอบสวนด้วย ดังนั้น จึงขาดหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของ ฝ่ายผู้ตาย ทั้งนี้ เพราะเจ้าพนักงานผู้ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีดังกล่าว ส่วนใหญ่มักเป็นเจ้าหน้าที่ ตำรวจ ซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายเดียวกัน และบ่อยครั้งที่ เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดเดียวกันอีกด้วย จึงมีประเด็นปัญหาเรื่องความโปร่งใสและการตรวจสอบเบื้องต้นที่สำคัญ³¹

³⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคสอง (ก)

³¹ วินัย ดำรงค์มงคลกุล, "พนักงานอัยการกับการชันสูตรพลิกศพ," บทบัญญัติ

3.4 แนวโน้มของกระบวนการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรม

ภายหลังจากที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติเห็นสมควรให้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ฉบับที่ 27) พ.ศ.2550 ประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ สาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าวได้สร้างอำนาจและบทบาทหน้าที่ใหม่ให้กับพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเกี่ยวกับการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรม ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนแนวคิดให้พนักงานอัยการเข้ามาร่วมสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมได้ตั้งแต่เรื่องของการชันสูตรพลิกศพตลอดไปจนถึงการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล เป็นการสร้างระบบการควบคุมและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันให้กระบวนการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรมเป็นไปด้วยความยุติธรรมมากที่สุด

3.4.1 อำนาจและบทบาทของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการตามกฎหมายใหม่

ก. บทบาทและอำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสี่ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่และบทบาทของพนักงานอัยการเพิ่มเติมจากแต่เดิมที่เพียงให้เข้ามาร่วมในการชันสูตรพลิกศพกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยให้พนักงานอัยการร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพด้วย และในการร่วมกันทำสำนวนชันสูตรพลิกศพดังกล่าว พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ โดยผลของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคหก ดังนั้น การรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนชันสูตรพลิกศพจึงอยู่ในความควบคุมของพนักงานอัยการซึ่งจะเป็นผู้มีหน้าที่ทำคำร้องต่อศาลเพื่อให้ไต่สวนการตาย และนำสืบพยานหลักฐานในการไต่สวนของศาล อันจะทำให้พนักงานอัยการอยู่ในฐานะที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการตายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม เพราะได้เข้ามาร่วมในการรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการตายตั้งแต่ต้น และสามารถสั่งการให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างใดๆ ตามที่พนักงานอัยการเห็นจำเป็นเพื่อให้สำนวนชันสูตรพลิกศพมีความสมบูรณ์ขึ้น และเป็นผลทำให้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางดังแต่เดิม รวมทั้งจะเป็นกลไกที่จะมาตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนได้ในระดับหนึ่ง

นอกจากนี้ เมื่อมีการกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามาร่วมทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพแล้วก็ไม่จำเป็นต้องแก้ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพให้สั้นลงเพื่อป้องกันการปรุงแต่งพยานหลักฐานเพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงาน เนื่องจากมีพนักงานอัยการมาคอยตรวจสอบกระบวนการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพอยู่โดยตลอด

แต่อย่างไรก็ดี การกำหนดบทบาทเพิ่มเติมให้แก่พนักงานอัยการในการร่วมทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพดังกล่าว เป็นเพียงการเพิ่มอำนาจในการตรวจสอบการดำเนินการของพนักงานสอบสวนเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัตินั้นการดำเนินการที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการสืบหาพยานและการสอบปากคำพยาน ก็จะต้องอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนเป็นหลัก ส่วนพนักงานอัยการจะอยู่ในบทบาทของผู้กำกับและตรวจสอบการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพและสั่งการให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่างๆ เนื่องจากการกำหนดให้ร่วมทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพไม่สื่อความหมายถึงกับว่าพนักงานอัยการจะมีอำนาจในการสอบปากคำหรือรวบรวมพยานหลักฐานได้เองโดยลำพัง นอกจากนี้ ยังไม่ได้มีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญของพนักงานอัยการที่เข้ามาร่วมชันสูตรพลิกศพและทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพซึ่งจะทำให้สามารถดำรงบทบาทในการตรวจสอบได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข. บทบาทและอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมและคดีที่เกี่ยวข้อง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แก้ไขใหม่ ได้กำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามาร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนการสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตตาฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้แจ้งให้พนักงานอัยการเข้ามาร่วมกันดำเนินการดังกล่าว จะเป็นผลให้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจดำเนินการสอบสวนคดีดังกล่าวโดยลำพังอีกต่อไป ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับการสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ที่จะต้องมีพนักงานอัยการมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือมาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน ซึ่งจะทำให้สำนวนการสอบสวนมีความความรอบคอบและรอบด้านมากยิ่งขึ้น และพนักงานอัยการก็จะเป็นผู้ที่เข้ามาตรวจสอบและตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนการสอบสวน

แต่อย่างไรก็ดี อำนาจในการสอบสวนยังคงเป็นของพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบ โดยพนักงานอัยการมีอำนาจให้คำแนะนำ ตรวจสอบพยานหลักฐาน ถามปากคำ หรือสั่งให้ถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ตั้งแต่เริ่มการทำสำนวนสอบสวน นับแต่โอกาสแรกเท่าที่จะพึงกระทำได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง นอกจากนี้ ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรไม่อาจรอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน พนักงานสอบสวนสามารถทำสำนวนต่อไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอพนักงานอัยการไว้ในสำนวน และถือว่าเป็นการทำสำนวนสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้น การดำเนินการสอบสวน การสรุปสำนวนการสอบสวนและทำความเข้าใจ ตามท้องสำนวนการสอบสวนจึงยังคงอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน ส่วนพนักงานอัยการอยู่ในฐานะเป็นผู้แนะนำและตรวจสอบ ทั้งต้องกระทำการดังกล่าวภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงต่อไป ซึ่งคาดว่ากฎกระทรวงดังกล่าวจะมีเนื้อหาในแนวทางและลักษณะเดียวกับข้อบังคับคณะกรรมการคดีพิเศษ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนร่วมกันหรือการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในคดีพิเศษระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร พ.ศ. 2547 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 32 เนื่องจากมีการบัญญัติเนื้อหาไว้ในลักษณะเดียวกันดังกล่าวมาแล้ว

อาทิเช่น ในกรณีที่ต้องดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการสอบสวนหรือฟ้องคดี ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแจ้งให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหารทราบเพื่อให้ความช่วยเหลือในการพิจารณาและตรวจสอบว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นเป็นประโยชน์ในการสอบสวนหรือการฟ้องคดีหรือไม่ ในกรณีนี้พนักงานอัยการหรืออัยการทหารจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับพยานหลักฐานเสนอไปพร้อมกับสำนวนการสอบสวนนั้นด้วยก็ได้³² ในการสอบปากคำร่วมกันให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแจ้งพนักงานอัยการหรืออัยการทหารเพื่อหารือร่วมกันตั้งแต่ขั้นเริ่มคดีในการวางแผนหรือแผนงานเกี่ยวกับการสอบสวน และในการสอบปากคำพยานหรือผู้ต้องหาและการตรวจสอบพยานหลักฐานให้ดำเนินการร่วมกันโดยพนักงานอัยการหรืออัยการ

---

³² ข้อบังคับคณะกรรมการคดีพิเศษ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนร่วมกันหรือการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในคดีพิเศษระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร พ.ศ. 2547 ข้อ 5 วรรคสอง

ทหารต้องลงลายมือชื่อร่วมในบันทึกคำให้การพยานบุคคลหรือผู้ต้องหาหรือบันทึกการเข้าร่วมตรวจสอบการรวบรวมพยานหลักฐานอื่นด้วย³³ เป็นต้น

3.4.2 วิเคราะห์ผลการบังคับใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550

การให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ เป็นเพียงการเพิ่มการตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนเท่านั้น แต่ยังมีได้มีผลเป็นการเพิ่มคุณภาพของสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ เนื่องจากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการส่วนใหญ่รวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองที่เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพมักไม่มีความเชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในส่วนของการวินิจฉัยเกี่ยวกับการตายจึงขึ้นอยู่กับแพทย์เป็นสำคัญ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติการณ์ของการตายก็จะอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนเป็นหลักโดยมีพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตรวจสอบ

ดังนั้น เพื่อให้มีการแบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจนตามความชำนาญของสาขาวิชาชีพและลดขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพในคดีวิสามัญฆาตกรรมซึ่งมีจำนวนไม่มากนักอัตรากำลังของแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ จึงควรจัดวางระบบให้การทำงานของพนักงานสอบสวนรวมถึงพนักงานอัยการและแพทย์แยกออกจากกันอย่างชัดเจน โดยให้แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพและทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ ส่วนพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการควรทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับพฤติการณ์ของการตายรวมถึงพยานแวดล้อมอื่นๆ เพื่อประกอบกับสำนวนการชันสูตรพลิกศพและใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานที่มาผู้ตายในสำนวนคดีวิสามัญฆาตกรรม และสามารถอยู่ร่วมในการชันสูตรพลิกศพของแพทย์ได้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อมีการกำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพแล้ว ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการไต่สวนการตายโดยศาลอีก เนื่องจากกระบวนการไต่สวนการตายในศาลนั้น แม้จะมีการเปิดโอกาสให้ญาติของผู้ตายเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบและนำสืบพยานอื่นได้ด้วย แต่การไต่สวนและการทำคำสั่งของศาล

³³ ข้อบังคับคณะกรรมการคดีพิเศษ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนร่วมกันหรือการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในคดีพิเศษระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร พ.ศ. 2547 ข้อ 6 (1) และ (2)

ในกรณีดังกล่าวมิได้เป็นการวินิจฉัยในเนื้อหาของการกระทำของเจ้าพนักงานว่ามีความผิดหรือไม่ หากเป็นแต่เพียงการทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้เท่านั้น ทั้งคำสั่งดังกล่าวก็ไม่มีผลผูกมัดการดำเนินคดีที่จะมีต่อไปด้วย ผู้ที่จะวินิจฉัยในขั้นที่สุดว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคือ อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน ดังนั้น การไต่สวนในศาลจึงได้ผลในแง่จิตวิทยาว่าได้ผ่านการพิจารณาของกระบวนการยุติธรรมมากกว่าที่จะได้ผลจริงจังกตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย³⁴ และไม่สามารถครอบคลุมการกระทำของเจ้าพนักงานที่ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายได้³⁵ นอกจากนี้ หากมีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ในการพิจารณาคดีของศาลก็จะต้องมีการสืบพยานที่เคยนำสืบไว้แล้วในชั้นไต่สวนการตายอีกครั้ง ทำให้คดีมีความซ้ำซ้อนและล่าช้าโดยไม่จำเป็น

การกำหนดให้พนักงานอัยการร่วมทำสำนวนการสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานหรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตตวินาศเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ แต่มิได้ให้อำนาจพนักงานอัยการในการสรุปสำนวนด้วย อาจทำให้พนักงานอัยการไม่ทราบถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่และบทบาทของตนอย่างแน่ชัดในการร่วมทำสำนวนดังกล่าวว่ามีอยู่อย่างไร การสั่งการพนักงานสอบสวนในการร่วมทำสำนวนดังกล่าวทำได้เพียงใด เนื่องจากพนักงานอัยการมิได้เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน ซึ่งก็จะไม่ต่างกับการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม หรือรวบรวมพยานหลักฐานบางอย่าง และพนักงานอัยการก็เพียงรอรับรายงานการสอบสวนเพิ่มเติมที่พนักงานสอบสวนจัดทำมา ผลในทางปฏิบัติก็คงเหมือนกรณีการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมนั่นเอง และจะเป็นเรื่องการร่วมทำสำนวนในทางรูปแบบมากกว่าที่จะเป็นการร่วมกันทำในเนื้อหา เนื่องจากเจ้าพนักงานผู้เป็นหลักในการสอบสวนคือพนักงานสอบสวน และการกำหนดหน้าที่ของพนักงานอัยการดังกล่าวก็เป็นเพียงการประนีประนอมเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนระหว่างพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับพนักงานอัยการ โดยให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทบ้างในการ

³⁴ กุลพล พลวัน, "การชั้นสูตรพลิกศพในคดีวิสามัญฆาตกรรม," วารสารอัยการ 3,33 (กันยายน 2523): 28.

³⁵ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "วิสามัญฆาตกรรมกับการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพ," ใน แนวทางการพัฒนางานนิติเวชในกระบวนการยุติธรรม (กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันกฎหมายอาญา, 2543), หน้า 169-176.

สอบสวนเพื่อประโยชน์ในการแนะนำและตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม โดยลักษณะพิเศษของคดี
 วิสามัญฆาตกรรมที่ปกติจะมีเจ้าพนักงานตำรวจเกี่ยวข้องเป็นผู้ต้องหาและมักจะมีความคิดเห็นว่า
 พนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจด้วยกันจะให้ความช่วยเหลือกัน ประกอบกับสำนวน
 การสอบสวนก็มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการรวมถึงการนำเสนอ
 พยานหลักฐานต่อศาล การให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่จึงยัง
 ไม่ได้แก้ปัญหาที่ผ่านมามีความหวาดระแวงในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในคดี
 วิสามัญฆาตกรรม รวมถึงไม่น่าจะเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีมากนัก เนื่องจาก
 พนักงานอัยการมีอำนาจหลักเพียงให้คำแนะนำและร่วมสอบปากคำพยานหรือผู้ต้องหา
 ซึ่งพนักงานสอบสวนจะกระทำตามคำแนะนำดังกล่าวหรือไม่ก็ได้ ทั้งการไม่ได้เป็นพนักงาน
 สอบสวนผู้รับผิดชอบอาจมีปัญหาเรื่องการนำพยานหลักฐานบางอย่างเข้าสู่สำนวนหรือการใช้
 พยานหลักฐานบางอย่างมาใช้ในการสรุปสำนวน ดังนั้น บทบาทที่แท้จริงของพนักงานอัยการก็
 คงจะมีเมื่อได้รับสำนวนการสอบสวนมาจากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้วเช่นเดิม และได้
 ทำให้ขั้นตอนของการทำให้สำนวนการสอบสวนสมบูรณ์ขึ้นลดลงแต่อย่างใด แต่เป็นการสร้าง
 กระบวนการให้ยุ่งยากมากขึ้นและมีประโยชน์ในทางเนื้อหาไม่มาก

ผู้เขียนเห็นว่า ด้วยลักษณะพิเศษของคดีวิสามัญฆาตกรรมดังกล่าวแล้วข้างต้น
 และเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม ควรกำหนดให้
 พนักงานอัยการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในสำนวนการสอบสวนคดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตาย
 ถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุม
 ของเจ้าพนักงานและสำนวนคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติ
 ราชการตามหน้าที่ ในลักษณะเดียวกับที่กำหนดให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงาน
 สอบสวนที่รับผิดชอบในความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำความผิดอาญาจักรไทย³⁶
 และกำหนดให้อัยการสูงสุดหรือ ผู้รักษาราชการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี
 ฆาตกรรมซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่าง
 อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน และคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่ง
 อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อันจะเป็นการลดขั้นตอนในการทำให้สำนวนการสอบสวนมีความ
 สมบูรณ์ในสายตาของพนักงานอัยการซึ่งเป็นองค์กรที่กลั่นกรองคดีก่อนขึ้นสู่ศาลและ

³⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 20

เป็นผู้นำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลและลดขั้นตอนการส่งคดีที่เกี่ยวข้อง ทั้งทำให้คดีที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้รับการพิจารณาจากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนอย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กันด้วย